

Januari 2023

Schaatsen op het Pluismeer bij Lage Vuursche was op 14 december 2022 voor het eerst mogelijk. De foto is van 08.00 uur. Meer over het Pluismeer in deze nieuwsbrief.

Agenda

- **Zaterdag 7 januari, vogeltelling** op de Westdijk in Bunschoten, bij het elektrische gemaal, 09.00-10.00 uur. Iedereen welkom. Er zijn telescopen aanwezig.
- **Zaterdag 21 januari, nieuwjaarsreceptie** IVN Eemland **voor alle leden en donateurs**, 15.00-18.00 u, Eemlandhoeve, Bisschopsweg 7, Bunschoten. **Aanmelden:** bestuur@ivn-eemland.nl
- **Dinsdag 24 januari, natuurlezing De Merel en M.U.S.** (Meetnet Urbane Soorten van Sovon), door Jan Schoppers & Willem Kuijsten, Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, Amersfoort, 20.00 uur. Aanmelden niet nodig, ook online te volgen. Zie verderop.
- **Dinsdag 7 februari, vergadering coördinatoren** IVN Eemland, Museum Soest, Steenhoffstraat 46, 20.00 uur.
- **Zondag 19 februari, natuurtocht** over de Eem met IVN-gids, start Eemhaven Amersfoort, 14.00 uur. Zie www.schuitje-varen.nl
- **Zondag 5 maart, 15.00 uur, speciaal voor IVN'ers met introducees, filmvoorstelling** Onder het Maaiveld, in Artishock, Steenhoffstraat 46a, Soest, 15.00 uur. Meer info verderop in deze nieuwsbrief.
- **Donderdag 23 maart, Algemene Ledenvergadering IVN Eemland**, Vogelzang, Molenstraat 8c (ingang Van Goyenlaan 110), Soest, 20.00 uur. Verkiezing nieuwe voorzitter.
- **Zaterdag 8 april en zaterdag 17 oktober, plantenbeurs** Groei & Bloei op Hofstede Eyckendal, Jachthuislaan 68 Soest, 10.00-12.00 uur.
- **Zaterdag 10 juni, borrel voor vrijwilligers**, IVN Eemland, Jachthuislaan 68, Soest, 16.00-19.00 uur.

[Hier](#) vind je activiteiten voor 2023 van het Utrechts Landschap.

[Hier](#) vind je activiteiten voor 2023 van Natuurmonumenten in de provincie Utrecht.

UITNODIGING NIEUWJAARSRECEPTIE

voor alle leden en donateurs!

- Het bestuur van het IVN Eemland nodigt **alle leden en donateurs** uit voor de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie op **zaterdag 21 januari van 15.00 tot 18.00 uur** in de Eemlandhoeve aan de Bisschopsweg 5b in Bunschoten. **Aanmelden via bestuur@ivn-eemland.nl!**

- Vanaf 15.00 uur is er koffie en thee. **Van 15.30 tot 16.30 uur krijgen we een rondleiding** op deze bijzondere boerderij. Daarna is er een borrel tot uiterlijk 18.00 uur. (Het proeflokaal en de boerderijwinkel zijn die dag open tot 17.00 uur.)

- Sinds 1993 wonen boer Jan en Maaïke Huijgen in de boerderij. De Eemlandhoeve zet zich in om de burger en de boer weer te verbinden, **met als doel duurzaamheid**. Op het terrein bevinden zich verschillende organisaties die zich allemaal inzetten voor dit doel. Momenteel is Jan bezig met een nieuwe benadering voor Voedsel, Landbouw, Gezondheid en Omgeving. Deze vier onderdelen zijn namelijk een samenhangend geheel. Vanuit deze visie is hij bezig met het herstel van de regionale voedselcultuur.

De Eemlandhoeve is het makkelijkst te bereiken via de Bisschopsweg van Baarn naar Bunschoten.

Film over bodemleven: 'Onder het maaiveld'

Els van Weering

- Op zondag 5 maart 2023 om 15.00 uur presenteren we een speciale IVN-filmmiddag in Artishock, Steenhoffstraat 46a in Soest. Hiervoor zijn **alleen IVN-leden en hun introducees** uitgenodigd.

- EMS FILMS, de makers van De Wilde Stad en De Nieuwe Wildernis, laten met hun

nieuwste film, Onder het Maaiveld, de fascinerende wereld direct onder onze voeten zien. Op prachtige wijze illustreert deze film **het grote belang van een gezonde bodem**.

- Bekijk de trailer [hier](#).

- Zet de datum vast in je agenda, in de volgende nieuwsbrief volgen meer details over de kosten en de aanmeldingsprocedure!

Natuurlezing 'De Merel en de M.U.S.'

IVN Amersfoort

- **Jan Schoppers** en **Willem Kuijsten** geven dinsdag 24 januari een lezing in Het Groene Huis in Amersfoort onder deze titel. M.U.S. staat voor Meetnet Urbane Soorten van Sovon. De lezing begint om 20.00 uur en is ook [hier online](#) te volgen. Toegang gratis voor maximaal 80 bezoekers, reserveren is niet nodig.

*Merelman
Foto Jaap Vos*

- De merel, ooit een schuwe bosvogel, veranderde in een algemene tuinvogel. Maar hij is niet meer zo algemeen en liep terug door het **usutuvirus**. Wat is daar aan de hand? Kennis over het voorkomen van de merel wordt onder andere verzameld via M.U.S. Vrijwilligers tellen volgens een vaste methode welke vogels er bij hen in de wijk voorkomen. Vogeldeskundige Schoppers van Sovon vertelt erover, aanvullend vertelt stadsecoloog Kuijsten hoe de informatie gebruikt wordt bij het beschermen van de natuur in de stad.

Pluismeer, een paradijselijk heidevennetje

Piet van Dijk

Eva Spigt, wandelaar: „Het is gewoon sprookjesachtig hoe het Pluismeer daar ligt, in die mooie, open plek, omringd door bomen. En als je geluk hebt zie je in de verte witte koeien. Het is net alsof je in een film bent beland.”

● Het Pluismeer is een vennetje in het De Stulp, sinds 1964 een onderdeel van boswachterij De Vuursche van Staatsbosbeheer. De plas stond vroeger ook bekend als de **Plas van 't Grootveld**. Het vennetje is genoemd naar **veenpluis of wollegras** (foto) dat hier vroeger veel groeide. Het Pluismeer

is in 1850 aangegeven als 'open water in het heideveld'. In 1906 heeft het nog de vorm van van een langgerekte sloot. Tussen 1962 en 1974 is het Pluismeer vergroot.

● Het moeten ongelooflijke krachten zijn geweest die in de laatste fase van de voorlaatste ijstijd (250k-120 ka* geleden) de ondergrond tot heuvels hebben opgeduwd. In de laatste ijstijd (116 ka-11,7 ka geleden) is daar door de wind een gordel van zand omheen afgezet. Nog weer later in de geschiedenis is een deel van dat zand tot kleinere, grilligere structuren opgewaaid. **Waar het zand wegwaaide, ontstonden laagtes waarin water bleef staan.**

Het kon hier niet in de bodem wegzakken. Daardoor ontstond het Pluismeer. *ka = kiloannum = 1000 jaar.

● In het gebied lagen oorspronkelijk meerdere vennen. Mogelijk zijn die oorspronkelijk met veen gevuld geweest en door de mens in de afgelopen eeuwen uitgegraven. We weten dat rond 1881 nieuwe ontginningen/bebossingen nabij het Pluismeer startten. Een **tweede ven in een uitblazingslaagte bij het Meerhuis** aan de Biltseweg raakte vóór 1933 bebost, terwijl het Pluismeer wel behouden bleef.

Pluismeer terug in oude glorie

Het **Pluismeer**, een door regenwater gevoed ven tussen Soest en Baarn, is sterk verzuurd en te voedselrijk geworden. Bovendien dreigt de oeverzone dicht te groeien met overheersende plantensoorten, zoals pitruspollen. In het kader van het Uitvoeringsprogramma Bodembeschermingsgebieden starten deze maand werkzaamheden die het **Pluismeer** zijn oude glorie terug moet geven. De baggerlaag op de bodem wordt weggehaald; daardoor wordt het ven weer voedselarm, zodat overmatige plantengroei geen kans krijgt.

Enkele ingrepen zullen de zuurgraad van het water herstellen. Door het plagen van de oeverzone kunnen bijzondere soorten die van deze vochtige, voedselarme biotoop afhankelijk zijn zich in het **Pluismeer** herstellen. Het gaat om

bijvoorbeeld snavelbies, veenmos en blaasjeskruid, om heidekikker, kleine watersalamander, ringslang en libellen. Het project is een goed voorbeeld van de integrale benadering, die tegelijkertijd kijkt naar belangen op het gebied van milieu, landschap, natuur en water. Milieudeputeerde P.R. Smink geeft vandaag het startsein voor de actie door het in werking stellen van een pomp. De provincie draagt via de Bijdrage-regeling Bodembeschermingsgebieden van het Ministerie van VROM 120 duizend gulden bij. De begeleiding komt voor rekening van Staatsbosbeheer, de eigenaar van het meer.

Het is één van de zes herstelprojecten voor bodembeschermingsgebieden die de Provincie Utrecht in 1994 financieel steunt (voor 10-75% van de totale kosten). In februari of maart 1995 start het Uitvoeringsprogramma 1995, dat Gedeputeerde Staten hebben goedgekeurd

Krantenknipsel uit Soester Courant 1993.

- In 1995 is het Pluismeer schoongemaakt, het was te voedselrijk. De oevers werden afgeplagd en de dikke baggerlaag werd afgevoerd. Oevers waren dichtgegroeid met pitrus. Zwakzuur is het water nu. Sinds 1996 is er ook een waterpomp, die op 80 meter diepte water naar boven pompt om het water schoon te houden. Vanaf dat jaar wordt jaarlijks **5000 kubieke meter diep grondwater opgepompt om de verzuring van het water tegen te gaan**. Eenden en futen profiteren ervan en misschien ook de wintertaling.

Baarnsche Courant 1943

- Al in 1942 was er een ANWB-kampeercentrum met de naam Pluismeer op het landgoed Drakensteyn. *Zie krantenknipsel hiernaast uit 1943.*

Tot voor kort stond er een vogelkijkhut bij het Pluismeer. Omdat het erg bouwvallig was geworden, heeft Staatsbosbeheer die weggehaald. In plaats daarvan zijn er zitbankjes geplaatst.

- Door verschillende oorzaken is **de grondwaterstand sterk gedaald**: drinkwaterwinning, industriële waterwinning en aanzuiging van diepe grondwaterstromen naar de omliggende polders. Bovendien wordt oppervlaktewater vaak erg snel afgevoerd, waardoor er in drogere perioden weer beregend moet worden. Gevolg: droogvallende vijvers, sloten en moerasjes en plaatselijke verzuring door het wegvallen van de schone kwelstroom.

- In 2016 is in het Pluismeer sprake van een zeer natte, hoogveenachtige verlandingsvegetatie. De vegetatie is deels redelijk ontwikkeld, maar deels ook matig met veel pitrus. De vegetatie is matig ontwikkeld en met veel pitrus en pijpestootje kenmerkend **voor een grote invloed van stikstofdepositie**. Dit gebied is gevoelig voor extremen, zoals de droge zomer van 2018.

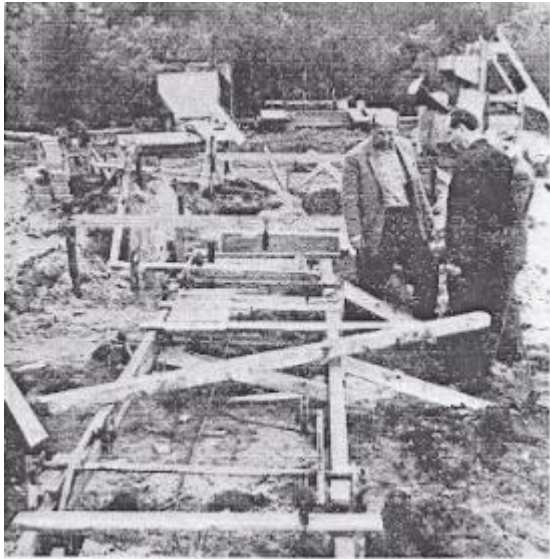
- Het Pluismeer ligt in de **Laagte van Pijnenburg**. Dat ligt tussen Baarn, Soest, Bilthoven en Hollandsche Rading. Het wordt een laagte genoemd, omdat het een laag deel van de Utrechtse Heuvelrug is. Door de lage ligging is het een vochtig gebied dat het Utrechtse deel van de Heuvelrug scheidt van Het Gooi.

- Het ven behoort tot de van nature zure hoogveenvennen op de Utrechtse Heuvelrug. In het ven is sprake van een **schijnwaterspiegel**. Regenwater stagneert op ondoorlatende lagen: een veen- en gliedelaag (gliede = de onderzijde van veen, een dikke ondoorlatende vette laag) en verkitten zandlagen. Het ven heeft geen contact met het diepere grondwater.

De steenfabriek bij het Pluismeer

- Het had niet veel meer gescheeld of het Pluismeer was er helemaal niet meer geweest. De bosbouw, ooit een interessante inkomstenbron voor de adel, leverde rond 1960 weinig meer op. Bovendien was het nabijgelegen landgoed Drakensteyn, waartoe delen van het heide- en bosgebied ooit behoorden, onder familieleden verdeeld geraakt. Inkomsten en uitgaven waren daardoor ongelijk verdeeld.

- De eigenaresse van de bossen en heidevelden rond De Stulp, freule Diana Bosch van Drakenstein

*Fhet steenfabriekje in bedrijf. Louis Fetz leidt hier een journalist rond op het terrein bij het Pluismeer.
Bron: Eric van der Ent Baarn*

(1933-2017) ontwikkelde het plan om een racecircuit, grote zandwinningsplas en bungalowpark aan te leggen. Niet alle overheden waren het er mee eens en in de Tweede Kamer werd zelfs over onteigening gesproken. **Toch was de zandwinning al gestart, waardoor de Kuil van Drakenstein ontstond.** Ook het bungalowpark kwam er. Het bos- en heidegebied werd uiteindelijk door Staatsbosbeheer gekocht, die het nog altijd beheert.

- In juni 1960 werd op een 1 hectare groot terrein vlakbij het Pluismeer een **steenmakerij geopend door betonsteenfabrikant Kees de Kroon** uit Oud-Loosdrecht. Hij was een overeenkomst aangegaan met de freule. Hij had een idee van Louis Fetz uit Oud-Loosdrecht overgenomen. Die reisde veel door Europa voor zaken en zag in Zwitserland een machine waarmee op eenvoudige wijze van cement stenen konden worden gemaakt. Hij verwierf

daarvoor een patent en wist Kees de Kroon te interesseren.

- De Kroon mocht zand ontginnen van het terrein dat nu als Kuil van Drakenstein bekendstaat. Later werd zand vanuit Zeist aangevoerd. **Per dag kwamen 30 tot 40 auto's naar de steenfabriek.** Water werd uit de grond opgepompt. Cement werd in balen aangeleverd. De stenen waren 10x20x7 cm en ze wogen 3,5 kg. Op het terrein was een opslagcapaciteit van 3,5 miljoen stenen. Per jaar werden er 7 miljoen stenen gemaakt.

Recreatieterrein De Kuil van Drakenstein is een zandafgraving voor de steenfabriek die bij het Pluismeer heeft gestaan. Foto Google Maps

- In 1976 werd het bedrijf op last van de gemeente Baarn gesloten. In 1993 is er nog 6200 kubieke meter puin van het terrein verwijderd. In het huis voor de fabriek aan de Stulpseleen voor de fabriek woonde tot 1991 de familie Truijers-Meerveld. Gerard Truijers hield een oogje in het zeil als de fabriek gesloten was.

Diana Bosch van Drakenstein

opende daar later een natuurwinkelje. Ze verkocht er producten van eigen grond zoals zelfgekweekte kalebassen. Ook verkocht ze beschilderd aardewerk.

- Grondboringen tot 10 meter hadden aangetoond dat **het zand van deze terreinen zeer kiezelrijk** is en daardoor geschikt voor steenfabricage. Er werd een nieuw soort betonzandsteen van gemaakt, dat krimpvrij is en goed isoleert. Het bleek uitermate geschikt voor binnenmuren van huizen.
- Kroon maakte gebruik van het Zwitserse Star-trilsysteem. Met een triltafel van 21.000 trillingen per minuut konden **70.000 tot 80.000 stenen per dag** worden gemaakt. Dat is voldoende om tien woningen van binnenmuren te voorzien. De eerste twee jaarproducties werden opgekocht door Anton Geldens Steenfabriek en Steenhandel in Nijmegen.
- De plannen kregen de goedkeuring van de Grondkamer en de provincie Utrecht. Die gingen akkoord omdat het uiteindelijke doel is het heuvelachtige terrein weer te herbebossen en **het Pluismeer, dat al bijna dichtgegroeid was, in zijn oorspronkelijke staat van 1935 terug te brengen**. Het Pluismeer was drooggevallen omdat het grondwater sinds 1940 anderhalve meter was gezakt.

De natuur rond het Pluismeer

- Het gebied wordt gekenmerkt door een gevarieerde vegetatie van **armere zandgronden**, variërend van naald- en loofbos op 't Hoge Erf tot droge heide en stuifzand op De Stulp en watervegetaties in het Pluismeer. De bijbehorende flora en fauna vertoont een dienovereenkomstige variatie. De heide van De Stulp wordt begraaasd door Charolaiskoeien om het gebied open te houden. Het Pluismeer is bovendien van belang voor (water)vogels.
- Belangrijke opgaven voor het gebied zijn **het voorkomen van verlanding van het Pluismeer**, het tegengaan van het dichtgroeien van de heide en het omgaan met grondwaterstandsverlagingen in het gebied. De Stulp en 't Hoge Erf genieten een zekere bescherming door de aanduiding als provinciale gebieden van aardkundige waarde en de ligging in het Natuur Netwerk Nederland. De beheerder van het terrein, Staatsbosbeheer, heeft delen van het Pluismeer afgesloten voor recreatief gebruik.

Kaart van het Pluismeer uit 1954. Hier is goed te zien dat het Pluismeer een langgerekte sloot was.

- Wat wordt er waargenomen? Op waarneming.nl vinden we in 2022 waarnemingen van onder meer:

Kuifmees (uitsnede). Foto Peter van der Wijst

Vogels: merel, wilde eend, wintertaling, roodborsttapuit, heggenmus, bonte vliegenvanger, kuifeend, winterkoning, dodaars, goudvink, grote bonte specht, raaf, wespendif, blauwe reiger, boompieper, boomvalk, rietgors, grauwe gans, zwartkop, boomklever, gekraagde roodstaart, brandgans, buizerd, tjiftjaf, kleine bonte specht, boomkruiper, kuifmees, grote Canadese gans, krakeend, aalscholver, kruisbek, koolmees, vink, sijs, meerkoet, glanskop, boomleeuwerik.

Andere waarnemingen: De weidevogels, de hoenders en de nachtzwaluw zijn tussen 1972 en 1981 verdwenen. De geelgors verdwijnt in 1989 en de bergeend houdt het nog vol tot het jaar

2000. Het Pluismeer is van belang voor typische watervogels zoals de watersnip, dodaars en de geoorde fuut. De laatste twee komen hier elk jaar tot broeden. Andere karakteristieke heidevogels zoals de wulp, klapekster en roodborsttapuit doen wel pogingen tot broeden, maar dit mislukt meestal door de te hoge recreatiedruk. Heidevogels die daarin beter slagen, zijn de boompieper en boomleeuwerik. De klapekster is hier in het verleden ook gezien, maar er zijn geen recente waarnemingen.

Insecten: steenrode heidelibel, citroenvlinder, kleine vuurvlieder, veelvraat, houtpantserjuffer, bruine winterjuffer, bruinrode heidelibel, zwarte langsprietslakvlieg, gele veenzweefvlieg, watersnuffel, moerassprinkhaan, boskrekkel, grote rupsendoder, zuringrandwants, atalanta, appeltak, witte tijger, watersnuffel, bruine tijger, gewone roofvlieg, strontvlieg, blinde bij, gewone breedborst, heidehaantje, bosmestkever, stinkende kortschild, kruisspin, kelderpissebed, luipaardlichtmot, klein koolwitje, boomblauwtje, dagpauwoog, zuringspanner, tengere pantserjuffer, koraaljuffer, hoornaarroofvlieg, vroege glazenmaker, grote keizerlibel, groot dikkopje, grijze zandbij, gewone wesp, bloedrode roofmier, roodharige wespbij, gewone slobkousbij, grote rupsendoder, veldkrekkel, gewoon doortje, knopsrietje, krasser, wekkertje.

Steenrode heidelibel. Foto Dick Nagelhout

Levendbarende hagedis. Foto Dick Nagelhout

Wormen en weekdieren: grote glimworm, tijgerslak.

Reptielen en amfibieën: gewone pad, levendbarende hagedis, hazelworm, ringslang, groene kikker, sierschildpad.

Heidehaantje. Foto Dick Nagelhout

Zwammen: amethystzwam, levermelkzwam, berijpte russula, narcisamanië, kleverig koraalzwammetje, grijsgroene melkzwam, dennenzwavelkop, waaierkorstzwam, gewoon elfenbankje, gele knolamanië, schotelrussula, geschubde inktzwam, holsteelboleet, champignon, oranje dwergmycena, helmmycena, gele aardappelbovist.

Narcisamanië. Foto Dick Nagelhout

Rankende helmbloem. Foto Dick Nagelhout

Planten: bleekgele droogbloem, kleine duizendknoop, duizendblad, struikhei, roze ooievaarsbek, bosandoorn, rankende helmbloem, adelaarsvaren, douglasspar, pijpenstrootje, wilde lijsterbes, zomerfijnstraal.

Korstmossen en mossen: rode heidelucifer, vals boomspijkertje, roodviltmos, rood beermos, gewoon sterrenmos, gewoon peermos, boskronkelsteeltje, grijs kronkelsteeltje, kussentjesmos, gesnaveld klauwtjesmos, heideklauwtjesmos, bronsmos, gerimpeld platmos, groot laddermos.

Rode heidelucifer. Foto Dick Nagelhout

Zoogdieren: ree, vos, konijn, haas, aardmuis, veldmuis, rosse woelmuis, gewone bosmuis.

Rosse woelmuis. Foto Dick Nagelhout

Haas. Foto Ineke Bergefurt

De mens heeft hout nodig, dus: bomen

Piet van Dijk

- Regelmatig komt bomenkap in het nieuws. Nu blijkt dat de opwarming van de aarde en hittestress mede worden veroorzaakt door bomenkap – **jaarlijks worden 15 miljard bomen** op aarde gekapt – wordt dit steeds meer omstreden.

Recent zijn er douglassen en grove dennen gekapt aan de Stulpselaan in Lage Vuursche.

- Momenteel gebruikt de Nederlander gemiddeld 13,6 miljoen kubieke meter hout per jaar: wc-papier, karton, meubels, woningen enzovorts. **Zo'n 8 procent komt uit Nederlandse bossen**, de rest wordt ingevoerd vanuit Scandinavië of Midden-Europa.
- Nederland heeft **360.000 hectare bos**, dat is **8,8 procent** van het oppervlak van ruim 4,1 miljoen hectare van Nederland. Sinds 1950 is het bosareaal in Europa toegenomen met 30 procent. Jaarlijks komt dat neer op 6450 vierkante kilometer, oftewel 4363 voetbalvelden per dag.
- Sinds 2013, toen we 376.000 hectare hadden, **is het bos gekrompen**. Kap is ook deels nodig vanwege de letterzetter, een kevertje dat sparren vernielt. Ook worden heide en zandverstuiving door bomenkap beschermd tegen oprukkende bosbouw. Ter vergelijking: in 1760 hadden we 100.000 hectare over, maar in 1850 nog maar 41.000 hectare, 1 procent van het totaaloppervlak van Nederland!
- Jaarlijks wordt er voor **1,36 miljoen ton aan CO2** vastgelegd in het Nederlandse bos. Dit komt overeen met de uitstoot van 280.000 huishoudens. Door middel van houtgebruik blijft de CO2 vastgelegd en kunnen nieuwe bomen ondertussen nog meer CO2 vastleggen.
- Gemiddeld wordt er **55 procent van de bijgroei gekapt**, ongeveer 1,2 miljoen m³. Maar er worden ook bomen geplant. Staatsbosbeheer plantte de vorige winter maar liefst 1,6 miljoen bomen, twee keer zoveel als de jaren ervoor. De komende tien jaar moeten er 100 miljoen bomen bij komen, is het plan van het kabinet. Staatsbosbeheer, dat 96.000 hectare bos heeft, wil de komende jaren 37.000 hectare extra bos aanleggen.

Bron: Staatsbosbeheer, CBS, Algemene Vereniging Inlands Hout

Jaarverslag 2022 Uilenwerkgroep Soest

Len de Goede-van den Burg

- Aantal leden: 13

Aantal Vergaderingen: 2

Coördinator/secretariaat /verslaglegging: Len de Goede- van den Burg

- Dit jaar hebben we weer twee vergaderingen kunnen houden. Wel hebben we i.v.m. Covid in het veld met kleine groepjes gewerkt. Ook hebben we alle kasten kunnen controleren en waar nodig nacontroles gedaan.

Voorjaar

- In het vroege voorjaar zijn er flink wat kasten bijgeplaatst. Er werden erfchecks gedaan om te beoordelen of er nieuwe kasten opgehangen konden worden.

- Het weer liet te wensen over en er waren weinig muizen. Eind maart werd er gestart met controles van de kasten. Helaas waren er weinig broedsels. We hebben in Soest helaas geen enkel broedsel bosuilen gehad. Op 23 april kregen we een telefoontje dat er in Naarden mogelijk twee jongen bosuilen in een kast zouden zitten. Op 26 april hebben we twee prachtige jongen kunnen ringen, onder toezicht van één van de ouderdieren.

Bosuיל. Foto Len de Goede-van den Burg

Zomer

- De steenuilen hebben het in Soest dit jaar wat beter gedaan. Landelijk gezien (met de tot nu toe bekende gegevens) is er een gemiddelde van 2,6 jong per nest, in Soest hebben we 3,3 jong per nest. Het is opgefallen dat de steenuilen dit jaar extreem veel spreuwen als voedsel hadden, iets wat we ook bij de torenvalken zagen. Dit bij gebrek aan muizen, kevers en dergelijke. De kerkuilen hebben Soest dit jaar totaal links laten liggen. Met 1 broedsel van 4 eieren waarvan maar 2 jongen zijn uitgevlogen, kunnen we spreken van een dramatisch seizoen.

2022					
Tot. kasten	Kasten bezet	mislukt	jongen	geringd	uitgevlogen
bosuilen					
12	1		2	2	2
kerkuilen					
22	1		2	2	2
steenuilen					
34	8	2	21	20	20

uitgevlogen	2018	2019	2020	2021
<i>bosuilen</i>	5	7	0	4
<i>kerkuilen</i>	7	64	0	18
<i>steenuilen</i>	15	29	8	18

- 2018 was een 'normaal' jaar; 2019 was een extreem goed jaar; 2020 weinig controles i.v.m. Covid; 2021 weer een gemiddeld jaar, 2022 helaas extreem slecht voor de bosuil en kerkuil. Matig tot goed jaar voor de steenuil.

- Als laatste in de zomer hebben we nacontroles gedaan en alvast veel kasten schoongemaakt.

Najaar

- Op 25-11-2022 kon de lezing 'De 4 uilen van Soest' weer plaatsvinden. De lezing werd goed bezocht met 45 deelnemers waarvan 4 kinderen. De deelnemers kwamen vanuit de hele regio. De werkgroep kreeg van verschillende kanten veel positieve reacties. De lezing werd mogelijk gemaakt door het IVN Eemland.

- Nieuwe kasten werden opgehangen en reparaties werden verricht, waarbij de hele werkgroep heel veel werk verzet heeft. Zonder deze vrijwilligers was dit alles niet mogelijk geweest.

Winter

- In de winter werd nog een enkele kast opgehangen. Er werden nog nieuwe kasten gemaakt die begin volgend jaar opgehangen kunnen worden. Omdat er in het najaar veel werk verzet is, konden we het in de laatste periode van 2022 wat rustig aan doen.

Het zogenoemde 'mantelen' van een uil.
Foto Len de Goede-van den Burg

Overige activiteiten van onze werkgroep:

- 29-01-2022: presentatie gegeven over kerkuilen, tijdens de kennismakingsdag Herenboeren Willemsheve

- 16-05-2022: aanwezig op één van de open dagen van de IVN Paleistuin waar ook een steenuilenkast hangt.

- 05-10-2022: met kinderen braakballen pluizen bij de bibliotheek (IDEA).

- 20-12-2022: aanwezig op de informatieavond voor de nieuwe IVN Natuurgidsen Opleiding.

- **Verder:** onze ringers hebben nascholingscursussen bijgewoond.

Bijwonen van vergaderingen buiten onze eigen werkgroep.

Door het jaar heen zijn werden door scholen en particulieren tegen een vrijwillige bijdrage braakballen ter beschikking gesteld, deze bijdragen zijn aan de penningmeester overgedragen.

We gaan positief 2023 in en maken ons op voor een mooi uilenjaar!

Sneeuwuil bij Park Vliegbasis Soesterberg

Piet van Dijk

● Dierenpark Amersfoort heeft zijn sneeuwuil weer terug. De vogel was op 15 november ontsnapt tijdens schoonmaak- en voederwerkzaamheden. De deur stond op een kier. Na vijf weken werd de vogel aangetroffen in een tuin in Berlicum bij Den Bosch en weer heelhuids teruggebracht.

● Het Dierenpark was verbaasd dat de vogel, die in gevangenschap is opgegroeid, zichzelf toch vijf weken in leven heeft weten te houden. Len de Goede van de [werkgroep uilen van het IVN Eemland](#) heeft even overleg gepleegd met enkele leden van haar werkgroep. Ze komen tot de conclusie dat het best wel bijzonder is. „Het is een stoere uil die zich niet heeft laten afschrikken en toch prooi heeft weten te vangen.”

● „De uil heeft niet in gevangenschap geleerd om voor zichzelf te zorgen en op prooi te jagen”, aldus Len. „Kennelijk is er toch een [luikje in zijn jachtinstinct opengegaan](#). Ik vergelijk het met een hond, die niet geleerd heeft op jacht te gaan maar als er een kat in de buurt is er toch achteraan gaat rennen. Tenzij de kat stokstijf blijft staan en zich niet af laat schrikken.”

● Volgens Ruud van Beusekom van de Vogelbescherming leren uilen de kunst van het jagen niet afkijken van hun ouders. „Op een gegeven moment gaan ze prooi vangen. Ze krijgen tussendoor dan nog eten toegediend van hun ouders die kennelijk weten dat ze nog maar een beginnend jager zijn. [Maar ze moeten het zelf doen](#) en als dat goed gaat, krijgen ze geen voer meer.”

● De uil is op 24 november gespot op een veldje aan de Verlengde Paltzerweg in Soestduinen, vlakbij de ingang van park Vliegbasis Soesterberg. De melding is doorgegeven aan het Dierenpark Amersfoort. Medewerkers konden het dier niet meer traceren. Maar waarschijnlijk was het ook niet gelukt om hem te pakken, denkt het Dierenpark. In de eerste week na zijn ontsnapping bivakkeerde de vogel rond de parkeerplaats maar ook daar kregen ze hem niet te pakken.

- In Berlikum trof een bewoner de vogel in zijn achtertuin aan, waar hij siervogels houdt. Een siergans en twee eenden werden door de uil geslagen en opgepeuzeld. De vogel was kennelijk vermoeid want de bewoner wist hem met een handschoen eenvoudig te pakken. Hij werd opgesloten in een kooi en uiteindelijk door de Dierenambulance Den Bosch opgehaald. Daarna is de vogel opgehaald door medewerkers van het Dierenpark in Amersfoort.
- Vogelbescherming meldt verder: „Het komt geregeld voor dat een in gevangenschap gefokte vogel de vrijheid kiest en ontsnapt. Denk aan de ‘terror-oehoe’ in Purmerend. Een deel van de ontsnapte vogels wordt niet terug gevangen. Deze vogels gedragen zich anders dan hun wilde soortgenoten. Ze komen bijvoorbeeld dichterbij mensen en voeren soms schijnaanvallen uit op hen. Ook komt het voor dat uitheemse uilen en valken gaan paren met inheemse soorten. Dit leidt tot faunavervalsing.”

We wensen je
een groen
en gelukkig
2023!

ivn natuur
educatie

Hieronder een artikel uit de Grote Ratelaar van IVN/KNNV Kromme Rijn en Heuvelrug

Vier witte stuifzwammen

TEKST EN FOTO'S: BERT TOLSMA

Er is een aantal stuifzwammen dat elke in natuur geïnteresseerde wel eens heeft gezien. Het meest opvallende kenmerk is, inderdaad, dat ze stuiven. Geen stuifmeel maar sporen, massaal. Maar dan moeten ze wel aangeraakt worden en dat kan zijn: een regendruppel, een vallend blad of een lopend dier of mens, enz. Verwar ze niet met bovisten, want die zijn steelloos, terwijl stuifzwammen, hoewel soms nauwelijks zichtbaar, wel een steel(tje) hebben. De meest algemene zijn toch wel de parelstuifzwam (*Lycoperdon perlatum*) en de peervormige stuifzwam (*Lycoperdon pyriforme*).

Peervormige stuifzwam

Terwijl de andere stuifzwammen op de grond groeien groeit de peervormige op hout en dat vaak in dichte bundels. Als beide foto's geplaatst worden is ook duidelijk te zien dat de bekleding van de hoed verschillend is bij beide soorten; bij de parelstuifzwam zie je stekels verspreid staan over het hoedoppervlak en daartussen kleine, korrelige schubjes; de hoed van de peervormige is

Parelstuifzwam

meer bezet met korreltjes van ongeveer gelijke grootte. Bij rijping komt er een scheurtje bovenin de hoed en daaruit komen bij aanraking de sporen; je kunt ze als wolkjes zien ontsnappen. Al die miljarden sporen gaan de lucht in en wellicht landt er een, soms meerdere, op de juiste plek om te ontkiemen.

Naast deze twee wil ik ook nog de plooivoetstuifzwam (*Lycoperdon excipuliformis*) noemen, omdat bij deze soort de steel vaak duidelijk te zien is en in de lengte een plooi heeft, waaraan hij zijn naam dankt. Redelijk algemeen en meestal forse exemplaren en zeker niet in die grote bundels zoals de andere twee.

Maar deze inleiding is vooral bedoeld om een andere stuifzwam te introduceren, namelijk de vlokkegige stuifzwam (*Lycoperdon mammaeforme*), die uiterst zeldzaam is in Nederland en in de Verspreidingsatlas maar in twee atlasblokken voorkomt, namelijk in Mariënwaard in de Betuwe (gevonden in 2013) en in de berm van een laan in de gemeente Zeist in 2011; de eerste vondst in Nederland toen. Jaren achtereen niet gezien maar bij mijn bezoek op 31 oktober j.l. stond er na 11 jaar een prachtig exemplaar in dit beschermde reservaat. Indrukwekkend mooi, toch? De soort kan tot vijf cm groot worden en is bedekt met vlokjes die bij aanraking gemakkelijk loslaten, waarna hij kaal wordt, dus zonder dat er een netvormig patroon achterblijft; dat laatste gebeurt met de parelstuifzwam wel en dat is dan ook een van de verschillen. Ook het mooie roze dat tussen de vlokken schemert maakt er een unieke soort van. Hij groeit bij voorkeur op voedselrijke rivierklei of kalkhoudende bodem en is een saprofiet (opruimer). De naamgever heeft er, gezien de wetenschappelijke naam "mammaeforme" klaarblijkelijk de vorm van een vrouwenborst in gezien, maar wat mij betreft is daar wel heel veel verbeelding voor nodig. In ieder geval is de foto voor mij een herinnering aan een buitengewoon interessant mycologisch moment, een monument dus.

Vlokkegige stuifzwam